

Un centellenc: Ildefons Cerdà i Suñer

Per J. GANAS i XAPELLI

Si hom considera avui a Barcelona com una d'entre les cinc més belles ciutats del món, aixó es degut en bona part a les bones manyes d'un centellenc. D'un home per molts inconegut, o al menys, la paternitat del qual no ha estat reconeguda a la nostra benaimada Vila, d'un home, genial, nascut i forjat en les nostres montanyes, que va donar, enguany, la gran personalitat urbanística a la Ciutat Comptal. El seu nom, Ildefons Cerdà Suñer (o Sunyer?) els mateixos centellencs d'avui el tenim oblidat, puig no hi ha ni un carrer a la nostra Vila on es pugui, merescudement, llegir.

Ildefons Cerdà és genuinament centellenc. Malgrat que els seus biògrafs no ho volen així, el fet, per indestructible, s'ha d'acceptar universalment.

I com a bon centellenc noucentista segueix una corrent tradicional el segle passat, al nostre poble, corrent dissortadament abandonada avui en dia: la de les Belles Arts, que més d'un nom conegut ha donat a Centelles.

Tradicció artística que s'enlaira al segle XVII, quant el mestre pintor i decorador Salvador Colobrans, centellenc, deixa el seu imprompte, en 1670, a l'altar

major de la parròquia de Sant Salvador de Vilalleons, que decora, i del qual, 1683, daurà l'imatge de l'Assumpció de la Verge, per arribar a l'any 1690 decorant l'altar barroc del Rosari de l'església de Sant Martí d'Ayguafreda, Tradició que segueix en Bernat Culubrans pintant i decorant les imatges de l'altar de Sant Francesc, de la parroquial d'Alella. Tradició mantinguda encara per Pere Estrada, major, i pel seu fill Pere Estrada, minor, mestres escultors, així mateix centellencs, que a 1730 continuen la tasca empresa a la parròquia de Sant Martí d'Ayguafreda.

També Ildefons Cerdà Suñer segueix un camí paral·lel al seu començ. Nescut al 1816 en el Mas Cerdà (per tant fill de Centelles i no de San Feliu de Codines, com molt es repeteix afirmant) estudia primer a Vich i més tard a Barcelona les primeres lliçons de Belles Arts. Empró Cerdà tenia un esperit més subtil, més metòdic i més aimant de l'exactitud matemàtica i així encamina els seus estudis vers l'Art de les línees i dels nombres: l'arquitectura i l'ingenieria, i per tal fet es traslada a Madrid, graduan-se a l'any 1841. D'ençà, i per nou anys, presta els seus serveis com arquitecte a Teruel, Tarragona, Girona i Barcelona fins que, cansat de la monotonia d'una tasca oficial i imposada, a l'any 1849 sollicita l'excedència i es dedica, lliurement a estudiar Urbanisme.

El seu cervell inquiet treballa febrilment, dibuixa i dibuixa, lo que per a éll es sinònim d'imaginació i de somni. I

quant a l'any 1859 el Ministeri de Foment li fa l'encàrrec d'uns estudis per l'eixample i la reforma de la capital catalana, els deu anys de somnis han cristallitzat en el seu famós «Pla Cerdà per l'Eixample de Barcelona», pla que lluita contra l'oposició del mateix Ajuntament de Barcelona, que vol imposar el del seu Arquitecte Municipal. Però, dissortada o venturosament, el pla Cerdà es aprovat per Real Ordre i comença la tasca de modernització de Barcelona. La célebre i criticada «cuadrícula» (carrers rectes, paralels i perpendiculars entre ells, amb les cantonades tallades, sense parcs, places ni jardins) comença a aixecar-se i a omplir aixó que avui es la nova Barcelona. I comencen, i segueixen, les més dures crítiques. Evidentment, la monotonia del pla Cerdà es manifesta. Hom fa quilòmetres pels carrers nous de Barcelona i la vista no trova altre cosa que cases de cinc plantes sense un petit detall alegre. L'eixample de Barcelona, i el seu geni forjador, han estat severament criticats. Tals paraules, empró, no les deuria recollir en Cerdà sino els barcelonins d'enguany, que varen malversar les idees del centellenc. Ell no volia aqueixos carrers uniformement descolorits, sino que imaginà les actuals «manzanas», quadrades i tancades, amplemment oberetes, trencades per la meitat i entre lo que havia d'ésser espai habitat, amplis jardins curulls de flors omplenant l'aire del seu flaïre olorós. Es cert que Barce-

lona seria ara una ciutat enormement intensa, empró cer fora també que de la capital de Catalunya hom diria «l'immensa i única ciutat-jardí».

Per Cerdà no feien falta, ni places, ni parcs, ni jardins, puig tota la ciutat hauria estat un vertader jardí, un immens parc, una meravellòsa plaça. Els barcelonins d'aquell temps, pràctics i comerciants, s'estimaren més omplonar els espais verds que Cerdà deixava, i convertir-los en magatzems i tallers. Així la visió urbanística de Cerdà fou desfeta pels mateixos que donaren realitat a la seva obra. Un cop més, el destí d'un geni fou malmés.

Minat per les dures crítiques i per una feble salut, després d'haver estat elevat a la dignitat de Diputat a Corts es retirà a un balneari a Caldas de Besaya (Santander) on morí als seixanta anys, a 1876.

Deixà, endemés, escrites, una notable «Teoria General de l'Urbanització» i una «Monografia estadística de la classe obrera de Barcelona a 1856».